

De zin van alle dingen onder de zon

INLEIDING OP HET BIJBELBOEK PREDIKER

Het kan je gebeuren dat je verrast wordt door het lezen van een boek dat je al jaren in de boekenkast hebt staan. Het raakte je meer dan je ooit had durven denken. En ineens denk je: 'Had ik dit boek maar eerder ontdekt'. Gaandeweg kunnen we dat in het komende seizoen zomaar beleven. Dat we verrast, vermaand en vertroost worden door woorden waarvan we niet wisten dat ze in de Bijbel staan. De Bijbel, een boek dat we al jaren in onze kast hebben staan en dagelijks opendoen.

De komende maanden komen we ongetwijfeld bekende woorden tegen. Wie kent niet de woorden 'Ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid'? Het zijn gevleugelde woorden geworden, in de kerk en in de wereld.

We komen niet alleen bekende woorden tegen. Meer dan eens lopen we tegen woorden aan die ons corrigeren, rechtzetten en onze plek wijzen. Schurende teksten. De auteur houdt ons een spiegel voor. Een spiegel die een appèl op ons doet: kijk eens even heel goed en goudeerlijk naar je eigen manier van leven.

LEZEN

Prediker 1:1-11

Romeinen 8:18-26

ZINGEN

Psalm 33:5, 7

Psalm 49:1, 2, 3

Psalm 89:19, 20

Weerklank 431:1, 2, 3, 4

Psalm 111:2, 6

De ene generatie gaat en de andere generatie komt,
maar de aarde blijft voor eeuwig staan.

Prediker 1:4

Daarmee zijn de woorden uit Prediker direct ook actuele wegwijzers, die ons een begaanbare weg wijzen in de wirwar van gedachten in een wereld vol verwarring. Uiteindelijk is de bedoeling van dit bijbelboek niet anders dan die van de hele Bijbel: alles is geschreven opdat de mens die God toebehoort volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust (2 Tim. 3:16-17) en opdat u gelooft dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en opdat u, door te geloven, het leven zult hebben in Zijn Naam (Joh. 20:31).

BEKENDE WOORDEN

Wie Prediker leest, kan niet om het woord 'vluchtigheid' (SV: ijdelheid) heen. Direct al in Prediker 1:2 komen we het tegen: 'Een en al vluchtigheid, zegt Prediker, een en al vluchtigheid, alles is even vluchtig'.

Wat bedoelt de schrijver met dit woord, dat bijna veertig keer in dit boek voorkomt? Dat is niet in een paar zinnen te zeggen.

Heel letterlijk betekent dit woord (Hebr.: hebel) adem, lucht, nevel. De tweede zoon van Adam en Eva kreeg die naam: Abel. Het Oude Testament gebruikt dit woord op verschillende manieren. Het kan aanduiden dat iets 'inhoudsloos' is (Job 27:12), maar wordt ook vaak gebruikt in verband met afgoden (Deut. 32:21). Daarnaast kan 'ijdelheid' ook tijdelijkheid betekenen. Dat wat er was en is, gaat voorbij.

In Prediker wordt bijvoorbeeld al het menselijk zwoegen (Pred. 2:11) vluchtig genoemd. Ook bij het spreken over veelheid van woorden (Pred. 6:11) en de jeugd van een mens (Pred. 11:10) gebruikt de auteur het woord 'vluchtigheid'.

Deze voorbeelden leren ons dat 'vluchtigheid' niet alleen 'inhoudsloosheid' betekent. Het kan niet zo zijn dat de Prediker de jonge jaren van een mens als inhoudsloos betitelt. Integendeel. Hij roept jonge mensen juist op om hun jeugd zinvol te besteden: 'Denk aan uw Schepper in de dagen van uw jeugd' (Pred. 12:1).

Het woord vluchtigheid is rijkgeschakeerd en betekent in Prediker in elk geval: leeg of tijdelijk.

Als we Prediker doorlezen, kunnen we evenmin om woorden als 'genot' en 'genieten' heen. Meer dan eens roept de auteur zijn lezers ertoe op. Daarmee is meteen gezegd dat we ervoor uit moeten kijken om de schrijver van dit boek als een eeuwige pessimist te schilderen. Je mag met volle teugen genieten, maar bedenk één ding: het is God Die te genieten geeft. Heel duidelijk komt dit bijvoorbeeld naar voren in Prediker 9:9: 'Geniet van het leven met de vrouw die u liefhebt (...) al de dagen van uw vluchtige leven die Hij u gegeven heeft onder de zon'. De auteur is dus niet alleen pessimistisch, maar zeker ook positief gestemd. In dat licht is het niet vreemd dat het bijbelboek Prediker gelezen wordt tijdens het Loofhuttenfeest (waarbij Israël dankt voor de trouwe zorg van de HEERE, in de woestijn). Ook bij het Loofhuttenfeest komen donkere én lichte kanten van het leven aan de oppervlakte. Zo heeft ook Prediker oog voor de goede gave van God in alle facetten van het leven en is daarmee veel meer realist dan pessimist.

Vanuit Prediker 9 komen we direct de laatste bekende zinsneede die ik noemen wil op het spoor: 'onder de zon'. Blijkbaar heeft de schrijver heel de aarde op het oog. Alles en iedereen onder de zon. De reikwijdte en zeggingskracht van zijn woorden overstijgen de grenzen van het volk Israël en willen wereldwijde impact hebben. Daarbij is het opvallend dat de Naam van de HEERE nergens genoemd wordt. Dat betekent trouwens niet dat Hij de grote afwezige is.

DE PRAKTIJK VAN ELKE DAG

Prediker is een boek vol praktische levenswijsheid en behoort tot de wijsheidsboeken (evenals Job en de Spreuken van Salomo). Prediker is soms een wijsheidsboek waar je nauwelijks wijs uit wordt. Met wijsheid bedoelt de Bijbel trouwens iets anders dan we meestal denken. Wijs ben je niet als je alle boeken van de wereld gelezen hebt, alles weet en overal een mening over hebt. Je bent wijs als je werkelijk iets goeds te zeggen hebt. Waar dat begint? In de omgang met God. De vreze des HEEREN is het beginsel van de kennis (Spr. 1:7). En Paulus vult aan: uw inspanning is niet tevergeefs (ijdel) in de Heere (1 Kor. 15:58).

ONZE GIDS

Over de vraag wie de auteur van Prediker is, bestaat in de huidige stand van de bijbelwetenschap veel onzekerheid. De traditionele bijbeluitleg gaat ervan uit dat het Salomo is die deze woorden heeft geschreven, zoals we dat ook lezen in Prediker 1:1. De schrijver is rijk en wijs. Zonder er hier verder op in te gaan, nemen we in de komende bijbelstudies aan dat het inderdaad Salomo is die dit bijbelboek geschreven heeft.

DE ROUTE

Wie Prediker leest, kan zomaar het gevoel bekruipen dat een aantal prachtige woorden en veelzeggende thema's lukraak achter elkaar is gezet. Lang niet altijd is de structuur van dit bijbelboek transparant. Daarbij helpt het ons om te bedenken dat de Hebreeuwse naam van dit boek 'Qohelet' is, wat zoveel als 'verzamelaar' of 'samenroeper' betekent. Het is voor een verzamelaar niet vreemd om een aantal verschillende thema's aan te snijden en achter elkaar te plaatsen. De Nederlandse vertaling van Qohelet komt op uit 'samenroeper': Prediker. Daarmee ligt het accent direct veel meer op een schrijver die mensen bij elkaar roept om hen een en ander te vertellen.

Langs welke route volgen we de gids (Salomo) op onze reis naar het einddoel? We zoomen in op tien taferelen die aan ons oog voorbijtrekken, zie het kader.

HET REISDOEL

Voordat we onderweg gaan door het bijbelboek Prediker, is het natuurlijk goed om ons af te vragen waaróm we dat doen. Het helpt ons om te rade te gaan bij Salomo. Hij schrijft aan het einde van Prediker: 'De slotsom van al wat door u gehoord is, is dit: Vrees God, en houdt u aan Zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen. God zal namelijk elke daad in het gericht brengen, met alles wat verborgen is, hetzij goed, hetzij kwaad' (Pred. 12:13-14). De zin van alle dingen onder de zon is het vrezen van God, het doen van Zijn geboden in het licht van Gods oordeel. Met dát doel voor ogen buigen we ons de komende maanden over dit bijbelboek, om samen onverwachte dingen te ontdekken in een Boek dat we al jaren in handen hebben.

LITERATUUR

Wie dieper wil graven of het antwoord zoekt op een vraag die in de bijbelstudies niet aan de orde komt, kan goed terecht in de HSV-Studiebijbel en in de kanttekeningen van de Statenvertaling. De bijbelverklaringen van Johannes Calvijn en Matthew Henry blijven ook waardevolle bronnen. Verder kunnen bijvoorbeeld ook de volgende titels gebruikt worden:

- G. Ch. Aalders, *Het boek Prediker* (Commentaar op het Oude Testament, COT), Kok, 1958
 - H.C. van der Meulen, *Kernteksten uit Prediker*, De Groot Goudriaan, 1999
 - Edward van 't Slot en Lucie van 't Slot-Wieringa, *Prediker: rafelranden aan de Bijbel* (serie: Luisteroefeningen), Boekencentrum, 2014
- Bovenstaande titels zijn waarschijnlijk slechts tweedehands verkrijgbaar.

Verder:

- J. Belder, *Prediker, eigenzinnig en actueel*, uitg. Groen, 2016
- Jan Hoek, *Goed nieuws voor mensen onder de zon*, Boekencentrum, 2016
- M.J. Paul, G. van den Brink, C. Bette, *Psalmen II, Spreuken, Prediker, Studiebijbel Oude Testament (SBOT)*, CvB Veenendaal, 2011
- Henk Post, *Prediker, hoe wijsheid het leven voordeel brengt*, Brevier, 2019

Voor meer informatie over te gebruiken boeken zie onze website

www.hervormdevrouwenbond.nl/de-hervormde-vrouw/bijbelstudies/

Overzicht bijbelstudies Prediker 2020/2021

1 Zoeken naar zin	Prediker 1	juni
2 Echt genieten!	Prediker 2	juni
3 Even leven, eeuwig loven	Prediker 3:1-15	juli/augustus
4 Ik zie, ik zie...	Prediker 3:16 t/m 4:6	september
5 Samen sta je sterk	Prediker 4:7-16	oktober
6 Vrees God!	Prediker 4:17 t/m 5:19	november
7 Leve de koning!	Prediker 8	december
8 Over een levende hond en een dode leeuw	Prediker 9	januari
9 Aan het werk!	Prediker 11	februari
10 Doelgericht leven	Prediker 12	maart

Vragen

1. Vandaag lezen we naast Prediker 1 een gedeelte uit Romeinen 8.
 - a. Welke overeenkomsten zie je?
 - b. Werpt Romeinen 8 nieuw licht op Prediker 1?
2. Prediker is min of meer een losse verzameling bijbelteksten. Er is structuur, maar die is vaak heel moeilijk te ontdekken. In ons eigen leven komen soms ook allerlei losse bijbelteksten voorbij.
 - a. Herkent u dat en wilt u zo'n ervaring delen?
 - b. Kan dit ook gevaarlijk zijn?
3. Het doel van de auteur van Prediker lezen we zwart op wit in Prediker 12:13-14.
 - a. Wat bedoelt Salomo met het vrezen van God?
 - b. Noem met elkaar een paar andere bijbelteksten die ons leren wat het vrezen van God inhoudt en betekent voor het leven van elke dag.

EXTRA VERWERKINGSVORM BIJ DE BIJBELSTUDIE

TEKST
MARJA KOREVAAR

Marja Korevaar is werkzaam in Pastoraal Diaconaal Centrum De Herberg en is graag creatief bezig.

Aan de slag

We hopen dat je de komende tijd door het boek Prediker gegrepen wordt en dat je in dit bijbelboek de aanwezigheid van de Heere God ziet stralen. Om vast te houden wat je hebt ontdekt, kun je een bewaarmapje maken. Je maakt van enveloppen een mapje om de verwerkingen van de komende bijbelstudies in op te bergen.

In Prediker komt het woord 'zon' vaak voor. Maak als binnenkomer een foto, schilderij of tekening waar lichtstralen een belangrijke rol spelen. Je hebt voor het maken van een foto met lichtstralen drie dingen nodig: (zon)licht, iets in de lucht (bijv. damp, rook, stof, mist) en iets wat het licht breekt zoals bladeren aan de bomen. Deze foto, schildering of tekening is bedoeld als voorzijde van je bewaarmapje. De beschrijving van het bewaarmapje vind je op de website, www.hervormdevrouwenbond.nl > De Hervormde Vrouw > verwerkingsvormen.

